

על הזנת הבקר

ושיקול בכובד ראש. הפולמוס ב„השדה” מורכב כיום מהעניין מכה גלים ויצא כבר מתחום ויכוח אינטימי בין הרפתנים ואנשי המספוא, אלא שאישי משק המדינה, מכונאים וציונים טובים, מרימים קולם ותובעים זכות להשתתף בהכרעה. אלה אומרים: למה לנו לשרוף דלק יקר (כלומר דולרים), לשבור מכוונות ולשפך שף צמיגים (שוב דולרים) בשביל לקצור את המספוא, להביאו לרפת, לחלקו לפרות — בו בזמן שהפרה יכולה ללכת בעצמה, לאסוף אשר היא צריכה לאכול, ללא פרוטה אחת במטבע קשה? ואלה אומרים: כלום אין המים באים מבארות ממעמקי האדמה וכלום אין עולה העלאתם והגברת לחצם בדלק יקר, שמותר לבזבזם בקלות דעת? כלום התברכנו בשטחי אדמה נרחבים עד כדי כך שפסטי רים אנו מלעשות חשבון, מהו השטח המינימלי הדרוש ליצור יחידת מזון אחת לפרות? כך מתנהל הוויכוח, ופתרון השאלה הוא כמו כדור פינג-פונג הנזרק, נהדף, מוחזר ושוב נזרק בין היריבים משני צדי השולחן.

הפרסומת הרבה שזכו לה 1000 הליטרים בנגבה, בלי ספק שהיתה בה כוונה מסוימת, כשם שיש כיום אנשים וציונים טובים ביש-ראל ומחוצה לה, הרוצים לראות אותנו חורשים בשוורים ונושאים משך הזרע על מתנינו וזורעים, קוצרים במגל ודשים במורג, כבשאר המדינות הנאורות בעלות חקלאות מפותחת ורמת חיים גבוהה.

אין אני מתימר להכריע בשאלה זו, אף לא מציע הצעה כיצד לצאת מהמבוכה; כוונתי לציין, ובצורה נאותה, עובדה שהרפת בחול-דה הגיעה בזמן האחרון ל-1000 ליטר חלב ביממה, ואף עברה עליהם. וזה בלי אף שעה אחת מרעה, לא זרוע ולא טבעי. אכן הוכח שפרותינו מסוגלות להניב 12—13 ליטר ליום (יש לנו כרגע 74 חולבות), בתנאי שהן מקבלות את המזון הדרוש ליצור כמות חלב

בקצב אשתקד הוגש לנו ב„השדה” מאמר גדול בשם „1000 ליטר חלב בנגבה”. ולא ב„השדה” בלבד אלא גם בתדפיסים מיוחדים ועל גלי הרדיו הופץ תוכן המאמר הזה. רפתני נגבה, מגדלי המספוא שלהם, והמדריך לגידול בקר מטעם משרד החקלאות, כבודם של כל אלה במקומם מונח. דבריהם אמת ואין עוררין עליהם. אך יש חולקים על המסקנה שהקורא או המאזין עלול היה להסיק מהם. העובדה נשארת עובדה: בנגבה התחילו להור ציא את הפרות למרעה זרוע ותנובת החלב עלתה מיד ועברה את ה-1000 ליטר ליום. ואנשי המספוא, הרפתנים ומדריך משרד החקלאות הצטרפו למקהלה ושרו יחד שיר הלל למרעה הזרוע. הדברים נראים פשוטים למדי: אתה רוצה שיהיה לך הרבה חלב מפרותיך, צא זרוע אספסת, רודוס, פספלוס ושאר העשבים, הוצא את העדר למרעה וחיש יתמלאו הכדים חלב.

אך למעשה אין הדברים פשוטים כל כך. אם אנחנו בטוחים שהפרה מבחינת תכונותיה הטבעיות (שירשה אותן מהוריה) מסוגלת להניב הרבה חלב, אז השאלה — אם אמנם תתן הרבה או לא — איננה שאלה של צורת הגשת המזון אלא שאלה של כמות המזון ואיכותו. אם ניוכח:

(א) שרק ע”י רעיה יכולות הפרות לקבל את כמות המזון הדרושה להן ליצור את אלף הליטרים ואף למעלה מזה;

(ג) שרעיה מבטיחה את הניצול היעיל האפשרי של השטח מבחינת גובה היבול ואיכותו;

(ג) שהמרעה הזרוע הוא צורת ניצול הרציונלית ביותר של המים היקרים; אז ורק אז, צריך בעינים עצומות לשנות את הרגלי העבר, לגמור עם קצירה והובלה של מספוא ולעבור לרעית העדר.

הדיון בשאלה זו מחייב חקירה יסודית

זו. ואם לא נתנו הפרות אשתקד אלא 3400 ליטר (לפרה), מוכיח הדבר שלא קיבלו מזון במידה מספקת כדי לנצל את כושר תנובתן. וזהו התפריט כיום:

- (א) קליפות הדרים, כשני טון ליום;
- (ב) ירק קצור משטחים אלה:
- (1) 120 ד' שטח מרעה זרוע שזרעו בו בסתיו תלתן וזון חרפי;
- (2) 30 ד' אספסת בתוספת עשבים שהיו מיועדים למרעה זרוע (למעשה כעת 20 ד');;
- (3) 30 ד' אספסת נקיה ליד בריכת השֶׁחִיה;
- (4) 50 ד' תלתן מול השער;
- (5) 30 ד' שעורה קצורה, לאיזון תקציב ההזנה במידה ששטחי המספוא אינם יכולים לספק את כמות הירק הדרושה, דהיינו 4—5 טון ליום בקביעות;
- (ג) אוכל מרוכז.
- יש לציין ששטח המרעה הזרוע (120

וזהו המפתח לשער התנובה של 4000 ליטר לפרה לשנה ולמעלה מזה: מזון! הבו לפרות אוכל, והן תנבנה חלב. ואז — הענף יהיה מכניס, העבודה כדאית, ומצב רוח של העובדים מרומם ולא עוד מדוכא. ברצוני גם להדגיש, שאין ליחס את העליה בתנובת החלב היומית להמלטות של פרות טובות כביכול בשבועות האחרונים. גורם זה של המלטות אינו יכול לחולל נסים, כי הן מחול־קות לכל חדשי השנה, ואין לנו כל כוונה לרכון לעונה מסויימת (שלא כן במשק־בעל, בו מעונינים לרכז את ההמלטות לעונה של הירק).

לשם כך ניתנת כאן טבלה קטנה, המראה באיזו מידה עלתה תנובתן של הפרות השור נות.

שם הפרה	שנת לידה	תאריך ההמלטה האחרונה	דצמבר 1953		ינואר 1954		עליה באחוזים	
			חלב ק"ג	שומן גר'	חלב ק"ג	שומן גר'	חלב	שומן
מרגלית	1947	15.11.53	21.8	829	26.3	921	20.6	11
תחיה	1947	4.9.53	12.8	372	17.4	340	35.6	45
תינה	1947	21.5.53	9.3	391	12.6	504	35.4	29
מירה	1950	29.4.53	5.8	209	9.0	324	55.1	55.1
תמימה	1951	8.8.53	7.4	259	11.0	396	48.6	52.8
מכבית		24.9.53	16.5	545	21.6	799	30.9	46.6
אילונה		4.8.53	13.2	356	17.5	593	32.5	67.2

דונם) נשאר מהודק למרות הקילטור והזריעה בסתיו במידה כזו, שאפשר לקצור ירק גם ביום גשם. יש להודות לאנשי המספוא שקצרו וסיפקו ירק גם במזג אויר סגרירי, והספקת

לא היו כמעט מקרים שפרות לא עלו בת־נובתן, חוץ מפרות ספורות העומדות לפני ייבושן.

יוחנן חולדה, 1954